

PREDUZETNIŠTVO VS. RENTIJERSTVO

1. „*Preduzetništvo je energija razvoja. Rentijerstvo je entropija razvoja.*“ – ovo treba da bude kontekst rasprava na Skupu i članaka koji će se pripremati za Skup.
2. Govoriti o preduzetništvu znači biti svjestan promjena – svakodnevnih, globalnih promjena koje sa jedne strane podstiču preduzetništvo, a sa druge strane promjene u preduzetništvu podstiču promjene u načinu razmišljanja.
3. Danas se u Crnoj Gori i Srbiji puno govori o preduzetništvu. Istina, više kampanjski... Zaista, „Dobar govor, ali što ćete uraditi.“ (Š. Peres).
4. Odgovor na promjene je odgovor na životne izazove:
 - Ne reagovati, ne prilagođavati se, smatrati da si jak i imati logiku „ne mogu mi ništa“ (sudbina dinosaurus).
 - Kad promjene dođu, mi im se prilagođavamo da bi preživjeli (sudbina zebre: bila i ostala zebra).
 - Ne prilagođavati se samo na promjene, već i promjene prilagođavati sebi i da na talasima tih promjena stvaramo novo (uspon čovjeka – najveći preduzetnički poduhvat u istoriji *homo-sapiensa*)
5. Znači, preduzetništvo je:
 - prilagođavanje promjenama i prilagođavanje promjena sebi;
 - kreativnost, stvaranje novog;
 - to je energija strasti!
6. Preduzetništvo, odnosno razumijevanje preduzetništva podrazumijeva **pogled iz budućnosti** na nas danas! Odnosno, mora se imati **osjećaj budućnosti**.
7. Da li živimo u sredini koja ima razvijeniji osjećaj za prošlost nego osjećaj za budućnost? Ako je tako, da li je moguće razvijati istinsko, životno preduzetništvo u nas?
8. Ako živimo u sredini koja je već birokratizovana (sterilisala) naš duh, a preduzetništvo je energija duha, da li je moguće razvijati istinsko preduzetništvo u nas?
9. Ako je vjera u politiku, kao svemoćno sredstvo za formiranje „savršenog društva“ i „savršenog pojedinca“, da li je u takvom ambijentu moguće razvijati preduzetništvo?
10. Da li su postojeći uspješni preduzetnici više mučenici, nego slavljenci? Da li su to otpadnici ovoga društva, koje slavi socijalne vrijednosti (lažne) jednakosti, (lažne) pravednosti i (lažne) vladavine prava?
11. Da li postojeća elita svoju djecu usmjerava prema preduzetništvu, pod kojim ne podrazumijevamo rentijerske biznise – biznise oslonjene na državu, državne resurse i sl. Ako oni koji verbalno

pozivaju na preduzetništvo, to ne preporučuju svojoj djeci – da li licemjerje može biti zdrava platforma za razvoj preduzetništva?

12. Da li možemo napustiti mehaničku logiku da je preduzetništvo zanimanje? Kako shvatiti i razvijati logiku holističkog konteksta da je preduzetništvo način razmišljanja i način života?
13. Kako sa ideološko-birokratskog shvatanja razvoja preći na model preduzetničko-stvaralačkog razvoja?
14. Da li se razmišlja o demografskim osnovama preduzetništva u Srbiji i Crnoj Gori, populaciji koje i stare i brojno opadaju? Da li je moguće preduzetništvo razvijati u staračkim domovima, odnosno u staroj populaciji?
15. Da li je moguće razvijati preduzetništvo ukoliko je sistem obrazovanja postavljen na statičnim, beživotnim, štreberskim osnovama?
16. Da li je moguće istinsko preduzetništvo bez studentske populacije, bez preduzetničko-inovativnog tipa Univerziteta? Da li su besplatne studije saveznik razvoju preduzetništva i uopšte preduzetničkom razvoju karaktera i ličnosti studenta?
17. Da li je uopšte moguće, šireći problem na Zapad, razvijati preduzetništvo u civilizaciji u kojoj dominira Sokratov i Platonov „teorijski čovjek“, umjesto Ničeovog „čovjeka života“?
18. Da li su kulturne osnove preduzetništva u Srbiji i Crnoj Gori – strah od uspjeha, zavist, nemanje prava na pokušaj, nedovoljno samopouzdanja, prepreka njegovom razvoju?
19. Da li.....

U osnovi ne treba izražavati „ode o preduzetništvu“ (kojeg nema) niti „ode o tome što bi trebalo da se radi“! Pridimo problemu pitanjem: **Zašto preduzetništvo nije moguće kao način mišljenja i života u nas?**... Ovo neka bude hipoteza našeg Skupa!

Ukoliko identifikujemo razloge zašto se preduzetništvo ne razvija, zašto brzo postajemo birokratsko, rentijersko društvo i sporo preduzetničko društvo, tada bi mogli biti na tragu nekih mjera koje bi bile životnije i razvojno dugotrajnije, mjera koje bi se hvatale za „dušu naroda“.

Da li je ovo uopšte moguće? Da li je ovakav prilaz utopija?

Ja spadam u generaciju koja je živjela u utopiji gradnje nekog besklasnog sistema i beskonfliktnog društva! Ta utopija se nije ostvarila... Ali tragovi utopije su ostali u meni... More mojih utopija sam ostvario. Siguran sam da se i utopija o razvoju preduzetništva može pretvoriti u stvarnost, samo ukoliko preduzetništvu i promjenama u preduzetništvu „pogledamo u oči“. Naravno, ukoliko to kao društvo želimo.

Prof. dr Veselin Vukotić, Naučni rukovodilac Skupa